

Огієнко Д.П.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного мистецтва
м. Чернігів, Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т.Г. Шевченка

С. РУСОВА ПРО ТРУДОВУ ПІДГОТОВКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Одним із пріоритетних завдань сучасної освіти є формування творчої, працелюбної особистості, здатної жити в умовах третього тисячоліття за принципами трудової етики та моралі. Одним із шляхів його вирішення є звернення до багатогранної спадщини з питань трудового виховання, залишеної світовою педагогічною думкою.

Вагомий внесок у розробку проблем трудового виховання зробили Я.А. Коменський, Ж.Ж. Руссо, Й.Г. Песталоцці, Дж. Локк, К.Д. Ушинський, М.І. Пирогов, М.О. Корф, Т.Г. Лубенець, Я.Ф. Чепіга, С.Ф. Русова та інші педагоги.

Зокрема, Софія Русова, класик вітчизняного дошкільного виховання, у своїх творах «Теорія і практика дошкільного виховання», «Нова школа соціального виховання», «Ідейні підвалини школи», «Нова школа», «Нові методи дошкільного виховання», «Єдина діяльна (трудова) школа» значну увагу приділила розробці змісту, форм та методів трудового виховання, визначенню вимог до організації дитячої праці, висвітленню її ролі у формуванні особистості дитини.

Вважаючи основним завданням трудового виховання підготовку дітей до життя і формування у них працелюбства, педагог вважала, що започатковувати різні види робіт потрібно ще з дитячого садка, пропонуючи дітям цікаві посильні завдання, пов'язані з самообслуговуванням, роботою на грядках, доглядом за тваринами.

Рекомендуючи залучати дітей дошкільного віку до різноманітної трудової діяльності, С. Русова, водночас, велику увагу звертала на її належну

організацію: «Все залежить від того, як ми організуємо саму працю дітей: насамперед треба, щоб вона була для них цікавою, щоб матеріал був цілком по силі дітей, також як і самі знаряддя; треба, щоб вона не була одноманітною, ані механічною, а навпаки, проводилась би дитячою творчою думкою, тільки з деякою нашою технічною допомогою; не треба, щоб вона затягувалася на довгий час або втомлювала дитину. При таких умовах праця буде приємна дитині, буде розвивати її творчі сили» [1, 217].

Формулюючи систему педагогічних вимог до організації дитячої праці, педагог ставила питання про взаємозв'язок родинного і суспільного виховання та єдність вимог вихователя і батьків. Знаючи можливості своїх вихованців, вихователь може розподіляти трудові завдання пропорційно їх силам, стежачи за тим, щоб доручена робота була виконана якнайкраще.

Аналіз педагогічних творів Софії Русової показує, що розробляючи рекомендації щодо змісту і методики викладання ручної праці, вона керувалася науковими положеннями вікової психології та фізіології: «Психологія ґрунтовно виявила, що особливою рисою дитинства є активність, рухливість і цілком природно проголосила війну старій, мертвій, нерухомій школі. Дитина є сама жвавість, її тіло для свого розвитку вимагає можливо більшої рухливості, її думка не переносить рутинності, вона постійно опрацьовує все, що вражає її почуття, її помисли, вона ставить сама собі постійні запитання і намагається сама знайти їм пояснення, відповіді» [3, 122].

Не менш важливою педагогічною вимогою до організації дитячої праці, вчена-педагог вважала компетентність і ділові якості самого вихователя, його вміння детально продумувати і планувати завдання, а потім обов'язково перевіряти його результат. Крім того, на думку Софії Русової, вихователь теж має працювати з дітьми, виконувати необхідну роботу – мити підлогу, чистити картоплю тощо, – і ця праця має проводитися в найкращому настрої, щоб веселість дорослого захоплювала дітей, і від неї щоб праця ставала непомітною, навіть приємною [1, 217]. Таким чином, за переконанням С. Русової особистий приклад дорослого помітно впливає на організацію і продуктивність дитячої

праці і дає гарний зразок для наслідування. З метою ефективної організації трудової діяльності дітей дошкільного віку, педагог пропонувала використовувати різноманітні організаційні форми: чергування, доручення, колективну працю. За її переконанням, у процесі трудової підготовки дошкільників потрібно використовувати активні, творчі методи пізнання, спрямовані на виявлення і повноцінний розвиток природних задатків дитини.

Цінним внеском вченої-педагога у розробку проблем трудового виховання є визначення нею змісту ручної праці. Зокрема, у книзі «Нові методи дошкільного виховання» С. Русова виділила основні види праці дошкільників – малювання й розфарбовування, складання орнаменту, ліплення з глини або пластиліну, вишивання, збирання матеріалів і складання гербаріїв, плетіння за допомогою гачків, самообслуговування та ін. На її думку, розробляючи методіку проведення відповідних занять, необхідно враховувати специфіку кожного виду трудової діяльності.

Таким чином, аналіз творчого доробку вченої-педагога свідчить про те, що питанням трудового виховання підростаючого покоління вона надавала великого значення. Створивши розгорнуту програму трудового виховання, С. Русова розкрила значення праці як вагомого чинника всебічного розвитку особистості; визначила зміст, форми та методи трудової підготовки дітей дошкільного віку.

Література

1. Русова Софія. Теорія і практика дошкільного виховання / С. Русова // Вибрані педагогічні твори: У 2 кн. Кн. 1 / За ред. Є.І. Коваленко; Упоряд., передм., прим. Є.І. Коваленко, І.М. Пінчук. – К. : Либідь, 1997. – С. 171-257.
2. Русова Софія. Нові методи дошкільного виховання / С. Русова // Вибрані педагогічні твори: У 2 кн. Кн. 1 / За ред. Є.І. Коваленко; Упоряд., передм., прим. Є.І. Коваленко, І.М. Пінчук. – К. : Либідь, 1997. – С. 162-171.
3. Софія Русова: З маловідомого і невідомого. – Частина 1. / Упорядники О. Джус, З. Нагачевська. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2006. – 456 с.